

Centraal Planbureau

CPB Achtergronddocument | 9 april 2015

Beschrijvende statistiek DGA's

Leon Bettendorf
Arjan Lejour
Maarten van 't Riet

CPB Achtergronddocument

Beschrijvende statistiek DGA's

**Leon Bettendorf
Arjan Lejour
Maarten van 't Riet**

9 april 2015

Inhoud

1	Inleiding—5
2	Het Nederlandse belastingstelsel voor DGA's—6
3	Aantal DGA's en bv's—8
4	Vermogen—10
5	Belastbare winst—12
6	Gebruikelijk loon—13
7	Grondslag box 1—15
8	Grondslag box 2—16
9	Opbrengsten box 2—18
10	Grondslag box 3—21
11	Samenvatting—21
	Appendix—23

1 Inleiding¹

Uit de internationale literatuur blijkt dat het belastbaar inkomen van zelfstandigen en eigenaren van kleine bedrijven vaak sterker reageert op veranderingen in de marginale belastingtarieven dan het belastbare inkomen van werknemers (zie Saez (2010) en Chetty et al. (2011)). Zelfstandigen kunnen hogere belastingtarieven vermijden, omdat zij eenvoudiger met inkomen kunnen schuiven van vormen met hoge naar vormen met lagere belastingtarieven. Devereux et al. (2014) tonen aan dat ondernemers inkomens schuiven tussen vennootschaps- en inkomstenbelastingen; Harju en Matikka (2014) analyseren het schuiven tussen lonen en dividenden en Le Maire en Schjerning (2013) het schuiven met belastbaar inkomen over de tijd.

In dit document presenteren wij statistieken uit aangiftegegevens van Aanmerkelijk Belanghouders (AB-houders) en de bedrijven die zij bezitten. AB-houders bezitten ten minste 5% van de besloten vennootschap (bv). Directeur-Grootaandeelhouders (DGA's) zijn naast AB-houder ook werknemer van hun bv. DGA's kunnen tot op zekere hoogte schuiven met hun inkomen. Zij bepalen de hoogte van hun arbeidsinkomen in box 1 van de loon- en inkomstenbelasting binnen de strakke wettelijke kaders die daarvoor gelden, de hoogte van de winstuitkering in box 2 en daarmee ook de aangroei van het bedrijfsvermogen. Als gevolg daarvan kunnen ze een aantal mogelijkheden benutten om de belastingdruk te beperken.

In samenwerking met het ministerie van Financiën hebben wij gebruik kunnen maken van aangiftegegevens van AB-houders en hun bv's. Wij beschikken over drie verschillende databestanden. Het eerste bestand betreft de belastingaangifte van de inkomstenbelasting door AB-houders (afgekort als IB-bestand). Het tweede bestand betreft de VPB-aangifte door bedrijven (bv's) die (deels of volledig) in eigendom zijn van een of meerdere AB-houders (afgekort als VPB-bestand). Dit bestand bevat geen bedrijven die voor 100% eigendom zijn van een houdstermaatschappij (holding): alleen bedrijven met ten minste één natuurlijk persoon als eigenaar zijn meegenomen. Het derde bestand bevat fiscale loongegevens die doorgegeven worden door de werkgever voor elk van hun werknemers, inclusief DGA's (afgekort als FLG-bestand).

Deze bestanden zijn beschikbaar voor de jaren 2007–2011. Wanneer de resultaten hetzelfde zijn voor alle jaren, rapporteren wij de analyse enkel voor het jaar 2010 (tenzij anders aangegeven). Wij verkiezen 2010 boven 2011 omdat de bestanden voor 2011 nog niet volledig gevuld zijn.

Dit document beschrijft de fiscale behandeling van DGA's.² Dat betekent dat wij geen verklaring bieden voor geobserveerde verbanden aan de hand van regressieanalyses. Daarnaast bespreken wij hier niet de effecten van het belastingstelsel op de keuze van de

¹ Wij danken Amir Haberham en José Haring-Lohman van de directie AFP van het ministerie van Financiën voor de prettige samenwerking.

² In sommige gevallen zullen we de term DGA gebruiken, daar waar het strikt genomen om alle AB-houders gaat.

rechtsvorm (werknemer, zelfstandige, DGA of aandeelhouder). Wij hopen beide analyses van het gedrag van DGA's uit te voeren in toekomstig onderzoek.

De indeling van dit document is als volgt. In de volgende sectie beschrijven we eerst kort het belastingstelsel dat van toepassing is op het inkomen van de DGA en zijn bedrijf. In sectie 3 kijken wij hoeveel AB-houders een bedrijf bezitten en hoeveel bedrijven (mede) in eigendom zijn van een AB-houder. In de rest van het document beperken wij ons tot bedrijven die één eigenaar hebben, omdat in veruit de meeste gevallen dit de DGA zal zijn. Wij presenteren vervolgens kenmerken van DGA-bedrijven: sectie 4 en 5 bespreken respectievelijk de verdeling van het fiscaal vermogen en de belastbare winst. De laatste secties behandelen elementen van de IB-aangifte van AB-houders. Achtereenvolgens komen statistieken van het gebruikelijk loon en de grondslag van box 1, box 2 en box 3 aan bod. Wij besluiten met een korte samenvatting van de voornaamste bevindingen. .

2 Het Nederlandse belastingstelsel voor DGA's

We beschrijven het belastingstelsel van Nederland in de beschouwde periode (2007-2011) met het oog op de mogelijkheden van schuiven met inkomen voor eigenaren van kleine bedrijven.³ Het bedrijf van de DGA wordt geconfronteerd met de vennootschapsbelasting (VPB) en de eigenaar ervan met de inkomstenbelasting. De winst van de vennootschap wordt belast volgens een twee-tarievenstructuur. Kleine en middelgrote bedrijven worden gestimuleerd met een lager belastingtarief van 20% tot een belastbare winst van 200.000 euro (vanaf 2009). Voor hogere winsten is het marginale tarief van 25,5% van toepassing (25% in 2011).

Het arbeidsinkomen wordt progressief belast in box 1 van de loon- en inkomstenbelasting. Er zijn vier belastingschijven en het hoogste marginale tarief is 52%. DGA's moeten zichzelf een arbeidsinkomen toekennen. De regels die daarvoor gelden worden hieronder besproken. De uitgekeerde winstinkomens en de opbrengsten van de vervreemding van aandelen door AB-houders worden belast in box 2 met een vast tarief van 25%. Alleen in 2007 is het tarief verlaagd tot 22% voor winstinkomens onder de 250.000 euro. Andere inkomsten uit kapitaal worden belast in box 3. Hiervoor wordt een forfaitair rendement van 4% aangenomen en een belastingtarief van 30%. De facto is dit een vermogensbelasting van 1,2%.

Het gebruikelijk loon dat de DGA zichzelf betaalt is onderworpen aan regels en de goedkeuring van de belastingdienst. Een regel is dat het salaris minimaal 70% moet zijn van wat aan bestuurders van vergelijkbare ondernemingen betaald wordt. Het minimale niveau is 41k euro in 2010 en 2011. In de praktijk lijken veel DGA's dit niveau als een absoluut minimum te beschouwen, terwijl de juiste interpretatie is dat de bewijslast verschuift van de

³ De appendix geeft een overzicht van het belastingstelsel.

belastingdienst naar DGA's voor salarissen onder dit minimum. Ook kan het zijn dat DGA's zich de moeite van de bewijslast, en eventuele discussie met de fiscus, willen besparen. Een DGA kan zichzelf een lager salaris toekennen als hij parttime werkt als DGA of als hij halverwege het jaar begon. Boven het minimum niveau ligt de bewijslast bij de belastingdienst. Dat kan in praktijk onderhandelingen met de DGA betekenen waarbij de belastingdienst waarschijnlijk geen laag DGA salaris accepteert wanneer de winst hoog is. Het gebruikelijk loon kan virtueel zijn, in de zin dat het niet vereist is dat de DGA dit arbeidsinkomen daadwerkelijk ontvangt en dat het geld uit het bedrijf wordt genomen.

Uitbetaalde lonen verminderen de basis voor de vennootschapsbelasting. Hetzelfde geldt voor bijdragen aan externe pensioenverzekering. De DGA kan ook kiezen voor een pensioenvoorziening binnen zijn bedrijf, ook aftrekbaar voor de VPB. De opgebouwde pensioen-reserveringen zijn dan een verplichting op zijn balans. Deze optie wordt ingekaderd door uitgebreide voorwaarden. In het algemeen geldt dat de belastingdienst controleert dat de pensioenvoorzieningen niet worden aangewend voor ander gebruik, omdat er geen vennootschapsbelasting betaald is over deze voorzieningen.

De DGA heeft de mogelijkheid inkomen te schuiven tussen box 1 en box 2. Het lage VPB-tarief van 20% met het box-2-tarief van 25% geeft een gecombineerd tarief van 40%; met het hoge VPB-tarief komt dit neer op 44%. De tweede en derde belastingschijf in box 1 hebben allebei een tarief van 42%, in dat geval kan het aantrekkelijker zijn inkomen als dividend uit te laten keren als het VPB-tarief laag is. Bij het hoge IB-tarief van 52% is het fiscaal interessanter inkomen als dividend uit te laten keren, als de regels van de belastingdienst voldoende speelruimte voor het gebruikelijk loon bieden. Daarnaast heeft de DGA de mogelijkheid om de winstuitkering en daarmee de belastingen uit te stellen.

De eigenaar kan een andere arbitragemogelijkheid benutten door te lenen van zijn bedrijf en dit particulier te investeren. De rentebetalingen worden belast in de vennootschapsbelasting, terwijl de box 3 belasting van 30% wordt geheven over een forfaitair rendement van 4%. Met een hoger daadwerkelijke rendement zal de belastingdruk lager zijn als gespaard of belegd wordt in box 3 in plaats van in de bv.

Er zijn verschillende motieven voor de DGA om de winstuitkering uit te stellen. Het kan bijvoorbeeld zijn dat het vermogen in het bedrijf zelf nodig is vanwege liquiditeit of solvabiliteit. Daarnaast kan de DGA de waarde van zijn bedrijf als pensioenreserve zien. Er zijn ook fiscale motieven. Uitstel van dividenduitkering leidt tot een rentevoordeel; als een zelfde bedrag een jaar later uitgekeerd wordt kan de rente over dat bedrag immers ingezet worden binnen de onderneming. De DGA kan ook anticiperen op een tax holiday, zoals in 2007 toen winstuitkeringen (tot 250.000 euro) werden belast met een tarief van 22% in plaats van de normale 25% (Hetzelfde gold voor 2014). De belasting in box 2 kan zelfs volledig worden vermeden door emigratie van de DGA. Na 10 jaar is er geen belastingplicht meer, wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Daarnaast zijn er bij bedrijfsopvolging mogelijkheden voor vrijstelling en uitstel.

3 Aantal DGA's en bv's

Uit het VPB-bestand leiden wij het aantal DGA's en hun bedrijven af. Het linkergedeelte in Tabel 3.1 deelt de bedrijven in naar het aantal opgegeven DGA's. Het overgrote deel van de bedrijven heeft slechts één (87%) of twee (11%) eigenaren. Van de bedrijven met twee eigenaren is 51% in handen van een fiscaal koppel. Het rechtergedeelte geeft de verdeling van de DGA's weer naar het aantal bedrijven waarin zij een aanmerkelijk belang hebben. Minder dan 1% van de DGA's is (mede)eigenaar van meer dan twee bedrijven.

Tabel 3.1 Aantal DGA's en bv's in 2010

	DGA's per bv		Bv's per DGA	
	Aantal	%	Aantal	%
1	259687	87,1	297108	93,3
2	33921	11,4	18768	5,9
3	2985	1,0	2015	0,6
4	1071	0,4	380	0,1
5	284	0,1	91	0,0
>5	234	0,1	77	0,0
Totaal	298182	100,0	318439	100,0

Het onderzoek naar de verdeling van het totale ondernemingsinkomen is lastiger als een bedrijf in handen is van meerdere eigenaren. Wij richten ons daarom in het vervolg van het document op bedrijven die één eigenaar hebben, die we als de DGA beschouwen (259687 in 2010, voor zover de vereiste data beschikbaar zijn). De eerste twee kolommen in Tabel 3.2 tonen voor deze selectie aan dat het aantal bedrijven en de betrokken DGA's flink is gestegen deze vijf jaren. De verhouding tussen beide kolommen geeft het gemiddeld aantal bedrijven (met één eigenaar) dat een DGA bezit in deze steekproef. Deze verhouding is gelijk aan 1.07 in alle jaren en dat betekent dat meer dan 90% van de DGA's één bv heeft.

Tabel 3.2 Ontwikkeling in selectie van bv's met één DGA

	Alle bv's		Excl. Beleggings- en pensioen-bv's(a)	
	Aantal bv's	Aantal DGA's	Aantal bv's	Aantal DGA's
2007	166971	156376	147806	138122
2008	207498	194106	183903	171525
2009	234110	219183	206784	193003
2010	259687	242581	229027	213225
2011	270736	253351	238181	222087

(a) bv's in de sectoren Beleggingsinstellingen; Holdings/administratie/beheerskantoren en Pensioenfondsen.

Tabel 3.3 laat zien in welke sectoren deze bedrijven actief zijn (in 2010). De grootste drie sectoren waar de meeste bedrijven zijn terug te vinden zijn Bedrijfseconomische en organisatieadviesbureaus; Groothandel en Holdings/houdstermaatschappijen.⁴ Wanneer we rekening houden met de omvang van de bedrijven, gemeten door het fiscaal vermogen (einde boekjaar), vinden we de meeste bedrijven in de sectoren Groothandel; Industrie/energie en Exploitatie en handel in onroerend goed. Wij hebben onderzocht of de statistieken verschillen voor bedrijven en eigenaars in de volgende drie sectoren: Beleggingsinstellingen; Holdings/administratie-/beheerskantoren en Pensioenfondsen. In het vervolg duiden we deze bedrijven kort aan als beleggings- en pensioen-bv's, goed voor 13,7% van het totaal aantal bv's (in 2010).⁵ Uit de analyse blijkt dat de resultaten voor de beleggings- en pensioen-bv's over het algemeen niet sterk verschillen van de andere bv's, tenzij anders aangegeven.

Tabel 3.3 Indeling van bedrijven met één DGA in sectoren (2010)

	Aantal (%)	Fiscaal vermogen (%)
Niet geclassificeerd	0,1	0,0
Landbouw en visserij en delfstoffen	2,7	3,6
Industrie en energie	5,7	10,8
Bouw	6,4	7,4
Groothandel	8,8	13,9
Detailhandel	7,4	7,5
Horeca, reparatie	3,1	2,0
Transport en opslag	2,8	3,9
Financieel overig	0,7	1,4
Beleggingsinstellingen	5,0	2,2
Holdings en administratie- en beheerskantoren	6,8	6,0
Verzekeringen en assurantiebemiddeling	1,4	0,6
Pensioenfondsen	1,9	0,4
Exploitatie en handel onroerend goed	5,2	10,2
Overige zakelijke diensten	2,0	1,1
Advocaten, notarissen en deurwaarders	2,0	1,8
Accountants, boekhoudkantoren etc.	3,4	2,9
Computerservice bureaus	3,7	2,2
Ingenieurs- en architectenbureaus	2,9	1,8
Reclamebureaus	2,2	1,1
Uitzendbureaus	1,1	1,0
Bedrijfseconomische en organisatie adviesbureaus	9,6	4,9
Holdings, houdstermaatschappijen	7,6	7,5
Overheid en persoonlijke dienstverlening	4,9	3,7
Zorg en gezondheid	2,6	2,1
Totaal	100,0	100,0

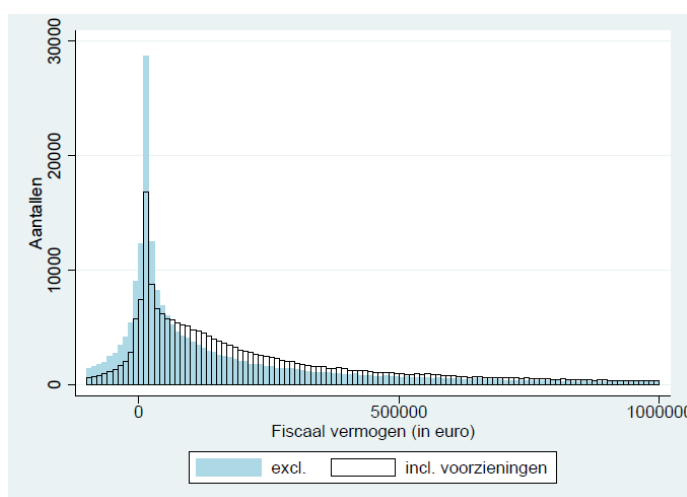
⁴Dit patroon is hetzelfde als in Tabel 3.3.3 in het rapport van de Commissie inkomstenbelasting en toeslagen (2013), waarin alle bv's met een AB-houder zijn opgenomen.

⁵Wanneer de bv's meteen ontbrekende sectorcode niet wordt meegenomen in het totaal, daalt dit aandeel naar 12%; zie Tabel 3.2.

4 Vermogen

Figuur 4.1 toont de verdeling van het fiscaal vermogen (einde boekjaar en exclusief voorzieningen) van de bedrijven. Als eerste valt het groot aantal bedrijven met een negatief fiscaal vermogen op. Vervolgens blijkt dat het grootste deel van de bedrijven een gering positief vermogen bezit. Het interval met het grootste aantal bedrijven bevat het minimum niveau van eigen vermogen dat vereist was voor het starten van een bv (18.000 euro). Het gemiddelde vermogen is weliswaar bijna 430.000 euro maar gezien het groot aantal uitschieters is de mediaan van rond de 40.000 euro een betere maatstaf.⁶ Vervolgens berekenen we het eigen vermogen inclusief voorzieningen. Voorzieningen voor lijfrente en pensioen maken het grootste deel (84%) uit van de totale voorzieningen. Aangezien voorzieningen groter of gelijk zijn aan nul, schuift de verdeling naar rechts op maar de piek is te vinden in hetzelfde interval. Figuur 4.2 toont de verdeling van het fiscaal vermogen voor een selectie van beleggings- en pensioen-bv's. De verdelingen lijken op elkaar maar, zoals verwacht, hebben relatief meer van deze bv's positieve (pensioen)voorzieningen opgebouwd.

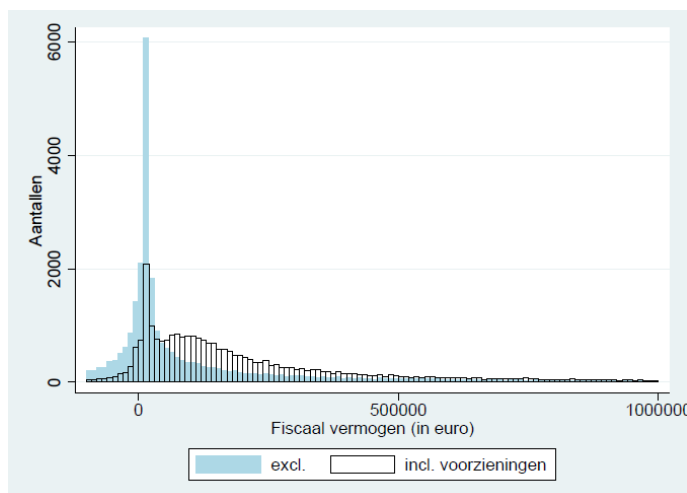
Figuur 4.1 Verdeling fiscaal vermogen (einde boekjaar 2010)

Observaties: totaal=257.077; excl. incl.: $\leq -100.000 = 6,7\%$ (3,3%); $\geq 1.000.000 = 10,6\%$ (13,6%). Interval = 10,000 euro.

⁶Voor de mediaan geldt dat een helft van de waarden kleiner is dan de mediaan en een helft groter dan de mediaan.

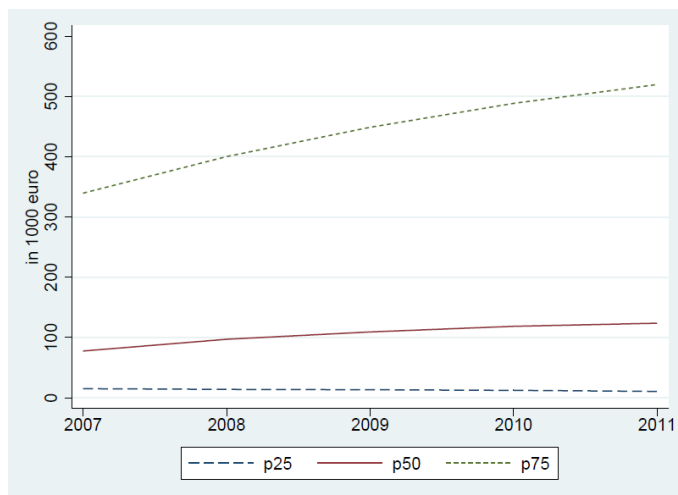
Figuur 4.2 Verdeling fiscaal vermogen voor de selectie van beleggings- en pensioen-bv's (einde boekjaar 2010)

Observaties: totaal=30.307; excl.(incl.) voorzieningen: $\leq -100.000=6,0\%$ (1,8%); $\geq 1.000.000=8,0\%$ (10,5%). Interval = 10.000 euro.

De ontwikkeling in de tijd voor verschillende percentielen van de verdeling staat in Figuur 4.3. Voor een juiste interpretatie zijn alleen bedrijven opgenomen waarvoor het vermogen bekend is in alle jaren. Het fiscaal vermogen van bedrijven in de onderste 25% van de verdeling (p25) blijft laag en is negatief voor veel bedrijven. Het vermogen van het mediane bedrijf (p50) is gestegen met 59% over de vijf jaar. Ten slotte, de meest vermogende bedrijven (top 25%) hebben hun vermogen uitgebreid met 53%.

Figuur 4.3 Ontwikkeling fiscaal vermogen (einde boekjaar, selectie, 1000 euro)

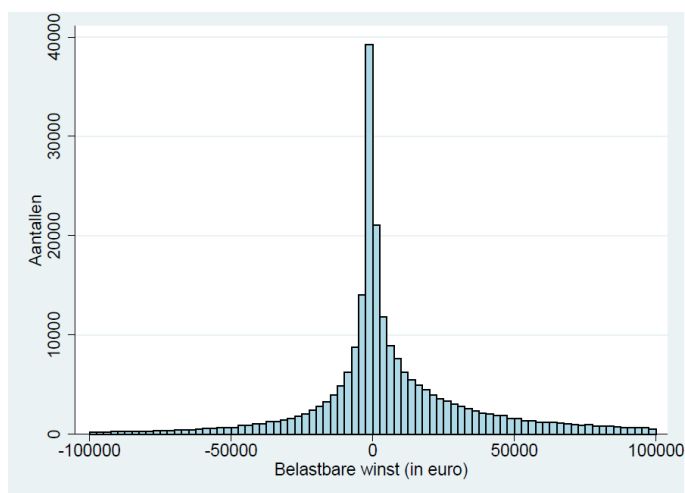

Observaties: 124.974 bedrijven met waargenomen vermogen in elk jaar.

5 Belastbare winst

De omvang van de belastbare winst (voor verliescompensatie) is een alternatieve indicator van de grootte van een bedrijf. Het beeld dat naar voren komt uit de verdeling van het fiscaal vermogen vinden we terug voor de belastbare winst. Uit Figuur 5,1 blijkt dat een groot deel van de bedrijven (41,7%) een belastbaar verlies rapporteert. De grootste fracties betreffen bedrijven met een verlies of winst kleiner dan 2500 euro (respectievelijk 15,1% en 8,2%). De gemiddelde winst (27.087 euro) is veel groter dan de mediane winst (1620 euro).

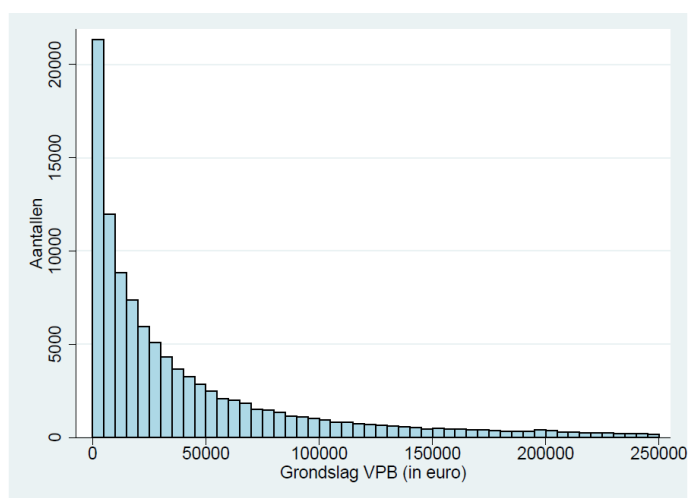
Figuur 5.1 Verdeling belastbare winst (2010)

Observaties: totaal=259.104; $\leq -100.000=2,6\%$; $\geq 100.000=9,2\%$. Interval = 2500 euro.

In een volgende stap illustreren we in Figuur 5.2 de verdeling van de VPB-grondslag (na verliescompensatie en beperkt tot de strikt positieve waarden). Conform Figuur 4, heeft een groot deel van de bv's een kleine grondslag.

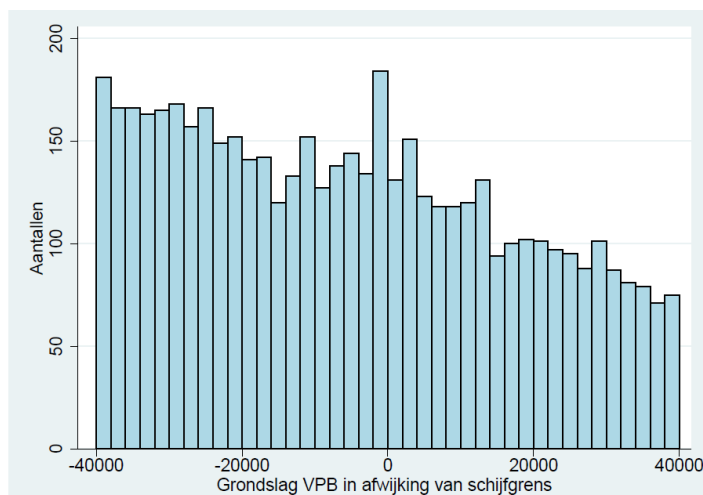
Figuur 5.2 Verdeling grondslag VPB (>0 , 2010)

Observaties: totaal=253.147; $\leq 0=56,3\%$; $\geq 250.000=2,7\%$. Interval = 5000 euro.

In 2010 kende de VPB 2 schijven: voor belastbare bedragen tot en met 200.000 euro was het (marginaal) tarief 20% en daarboven 25,5%. Figuur 5.3 zoemt in op belastbare bedragen van 40.000 euro voor en na de grens van de tariefschijf, waarbij grondslagen zijn uitgedrukt in afwijking van deze grens. Wij stellen een concentratie (*bunching*) van bedrijven vast net voor of op de grens. Een aantal bedrijven ontwijkt zo het hogere (marginaal) tarief (+5,5%). Van de bedrijven met een positieve grondslag betaalt 6% het hoogste tarief. Het aantal bedrijven in deze selectie is weliswaar relatief laag maar een zelfde patroon wordt gevonden in een gecombineerde steekproef voor de jaren 2009–2011.⁷

Figuur 5.3 Verdeling grondslag VPB rond grens tariefschijf (200.000 euro, 2010)

Interval = 2000 euro.

6 Gebruikelijk loon

De DGA's moeten een salaris aangeven in box 1. Voor de bepaling van dit zogenaamde gebruikelijk loon bestaan verschillende regels, maar in deze sectie richten wij ons op een vereist 'minimum' van 41.000 euro (in 2010). De interpretatie van dit minimum is dat de bewijslast verschuift bij dit bedrag. Een DGA die een lager bedrag aangeeft moet aannemelijk kunnen maken dat hij een lager salaris heeft genoten, bijvoorbeeld omdat hij parttime heeft gewerkt als DGA of omdat hij slechts een gedeelte van het jaar DGA is geweest. Voor inkomens boven deze grens ligt de bewijslast bij de belastingdienst.

In Figuur 6.1 presenteren we de verdeling van het totale looninkomen uit de IB-aangifte.⁸ Uit de Figuur blijkt dat een groot aantal DGA's een looninkomen aangeven onder de 41.000 euro, maar meest opvallend is de sterke concentratie rond dit bedrag. Dit wordt nog duidelijker in Figuur 8 waar we inzoomen op een interval 10.000 euro rond dit 'minimumniveau'.

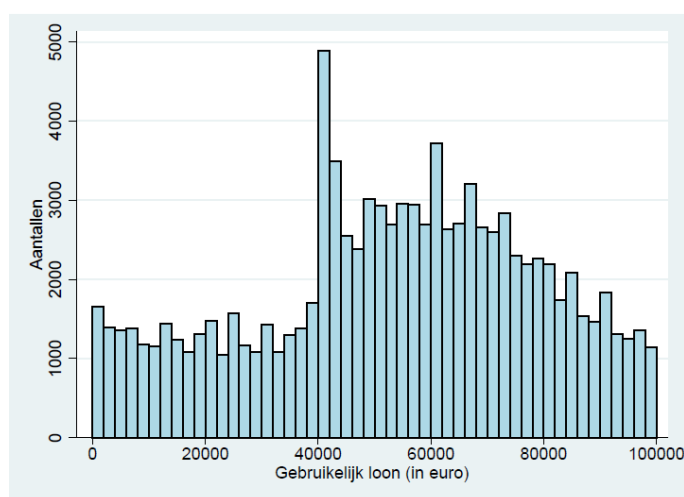
⁷De tariefgrens is gelijk voor deze jaren, maar het tarief is verlaagd naar 25% in 2011. In 2008 lag de grens op 275.000 euro. In 2007 bestonden er drie schijven met grenzen op 25.000 en 60.000 euro en een tussentarief van 23,5%.

⁸Een DGA kan meerdere bronnen van looninkomen aangeven, maar wij kennen niet de exacte bron. Wij behouden daarom alleen DGA's met één enkel looninkomen.

Aangezien arbeidsinkomen progressief wordt belast, hebben DGA's een prikkel om het aangegeven arbeidsinkomen te minimaliseren.⁹

Wij wensen een kanttekening te maken bij dit resultaat. De concentratie van looninkomen rond de 'ondergrens' hoeft niet enkel te duiden op belastingplanning. De eigenaar kan ervoor kiezen weinig salaris te betalen om meer middelen in de onderneming te houden wegens niet-fiscale redenen. Het kan ook het gevolg zijn van lage bedrijfswinsten. Het gebruikelijk loon kan fictief zijn, in de zin dat het niet daadwerkelijk betaald hoeft te zijn. Ook als het bedrijf een (niet-structureel) verlies heeft geboekt, moet een DGA inkomstenbelasting betalen over het gebruikelijk loon in box 1. In de crisisjaren 2009 en 2010 is een uitzondering gemaakt op deze regel. Als de omzet van het bedrijf in deze jaren lager was dan in 2008, mocht de DGA het gebruikelijk loon proportioneel verlagen. Wij vermoeden dat de versoepeling heeft geleid tot een lagere piek in 2010, omdat een verschuiving van DGA's naar lagere looninkomens aannemelijk is. De concentratie van DGA's wordt gevonden voor alle jaren (2007–2011).

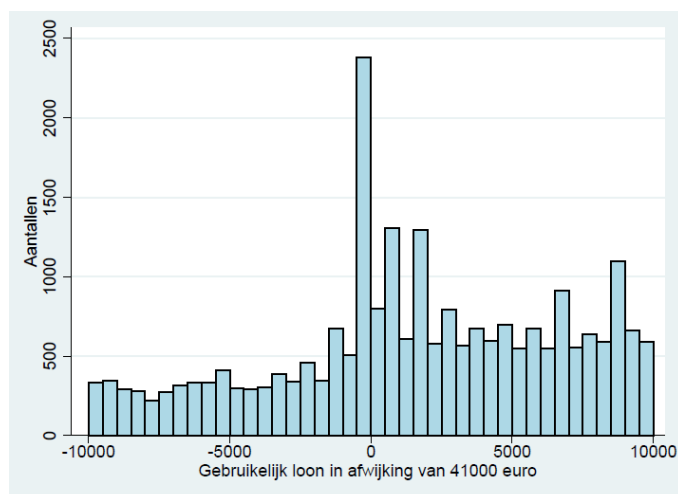
Figuur 6.1 Verdeling gebruikelijk loon (2010)

Observaties: totaal=120.133; $\geq 100.000=16,7\%$. Interval = 2000 euro.

⁹Het bruto arbeidsinkomen wordt ook waargenomen in het bestand met fiscale loongegevens. Een vergelijkbare verdeling met een piek net voor 41.000 euro wordt ook gevonden met dit bestand.

Figuur 6.2 Verdeling gebruikelijk loon rond 41000 euro (2010)

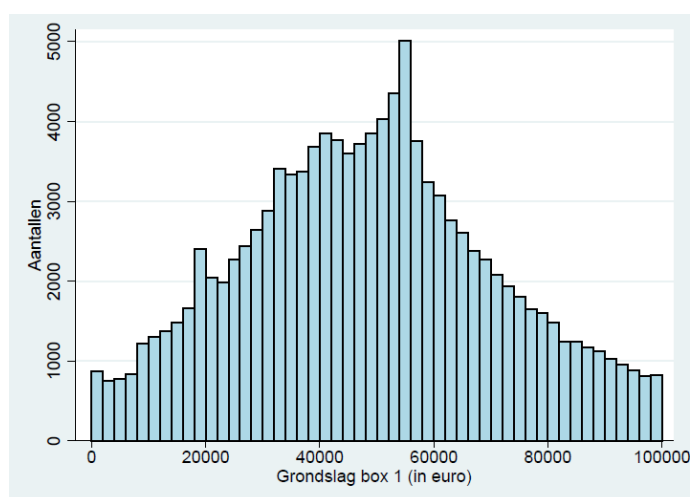

Interval 500 euro.

7 Grondslag box 1

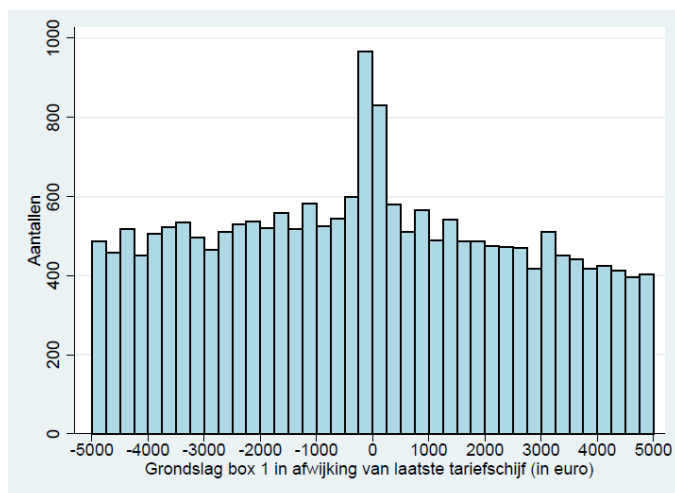
Sterke reacties op fiscale grenzen worden ook gevonden in de analyse van de grondslag van box 1. Figuur 7.1 toont pieken in de verdeling rond de grenzen van de verschillende tariefschijven, maar vooral bij de overgang naar de hoogste tariefschijf. In 2010 steeg het marginale tarief van 42% in de derde schijf naar 52% in de vierde schijf bij een belastbaar inkomen van 54.367 euro. Rond deze grens verloopt de verdeling redelijk vlak in Figuur 7.2, maar een opvallend groot aantal DGA's kiest een grondslag dicht bij de grens, zodat ze het hoogste tarief ontwijken. Ter vergelijking hebben wij dezelfde figuur gemaakt voor de groep van loontrekkenden. Uit Figuur 7.3 blijkt dat de verdeling van de grondslag van deze groep geen piek vertoont rond de laatste tariefschijf. Dat suggereert dat loontrekkenden nauwelijks hun belastbaar looninkomen kunnen aanpassen op de schijfgrenzen.

Figuur 7.1 Verdeling grondslag box 1 (2010)

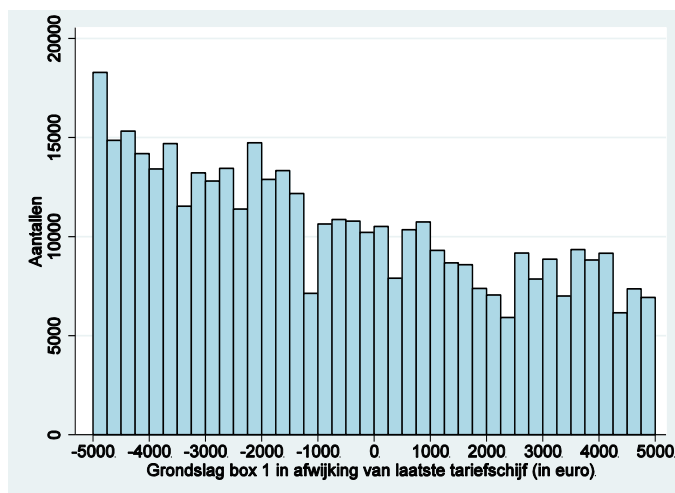
Observaties: totaal=130.204; ≤ 0 =2,5%; ≥ 100.000 =10,9%. Interval = 2000 euro.

Figuur 7.2 Verdeling grondslag box 1 rond grens laatste tariefschijf (54.367 euro, 2010)

Interval 250 euro.

Figuur 7.3 Verdeling grondslag box 1 van loontrekkenden rond grens laatste tariefschijf (2010)

Bron: IPO, 2010, CBS data, interval 250 euro.

8 Grondslag box 2

Het inkomen uit aanmerkelijk belang wordt belast in box 2 tegen een tarief van 25% (in 2010). Als de winst niet wordt uitgekeerd en wordt geaccumuleerd in het bedrijfsvermogen kan belastingheffing worden uitgesteld. Uit Tabel 8.1 blijkt dat in 2010 bijna 83% van de DGA's geen dividend heeft uitgekeerd.¹⁰ De lage frequentie van winstuitkeringen kan nog beter geïllustreerd worden als we de waarnemingen van alle jaren combineren. De rijen in

¹⁰ Zoals gebruikelijk bij het ministerie van Financiën, beschouwen wij de grondslag voor aftrek van verrekenbare verliezen. Het totaal aantal DGA's in Tabel 8.1 is lager dan in Tabel 3.2, omdat de IB-aangiftes van niet alle DGA's die opgegeven zijn in VPB-aangiftes terug te vinden zijn.

Tabel 8.2 geven het aantal jaren aan waarin een IB-aangifte is gevonden voor een DGA in de periode 2007-2011, terwijl de kolommen het aantal jaren aangeven waarin de grondslag van box 2 strikt positief was. Het totaal aantal unieke DGA's in deze periode is gelijk aan 221.118. Voor een heldere analyse beperken wij ons tot de 59.783 DGA's die in elke jaar zijn waargenomen (zie rij 5). Van deze groep van DGA's heeft 51% in geen enkel jaar dividend aangegeven en heeft 21% dat slechts in één jaar gedaan. Slechts 4% van de DGA's heeft in elk jaar dividend genoten.¹¹

Bovendien geldt dat de frequentieverdeling van de grondslag gelijk verloopt in alle jaren, uitgezonderd in 2007. In dit jaar gold een lager tarief van 22% voor inkomsten onder de 250.000 euro. Vergelijking van de kolommen in Tabel 8.1 leert dat de verdeling van de grondslag fors anders is door dit 3%-lager tarief. Het aandeel van DGA's met een niet-positieve grondslag daalt naar 66%, terwijl het aandeel van de klasse met een grondslag tussen de 1 en 2,5 ton stijgt naar 15%. Veel van deze DGA's kiezen voor een uitkering van precies 250.000 euro.

Tabel 8.1 Frequentie grondslag box 2

	2007		2010	
1000 euro	Aantal	%	Aantal	%
≤0	67047	65,5	124246	82,8
0< ≤10	2469	2,4	3756	2,5
10< ≤20	2620	2,6	3232	2,2
20< ≤30	2408	2,4	2568	1,7
30< ≤40	1712	1,7	1863	1,2
40< ≤50	2126	2,1	1856	1,2
50< ≤60	1252	1,2	1234	0,8
60< ≤70	1076	1,1	803	0,5
70< ≤80	1124	1,1	884	0,6
80< ≤90	721	0,7	504	0,3
90< ≤100	2077	2,0	1621	1,1
100< ≤250	15301	15,0	4126	2,8
>250	2402	2,3	3300	2,2
Totaal	102335	100,0	149993	100,0

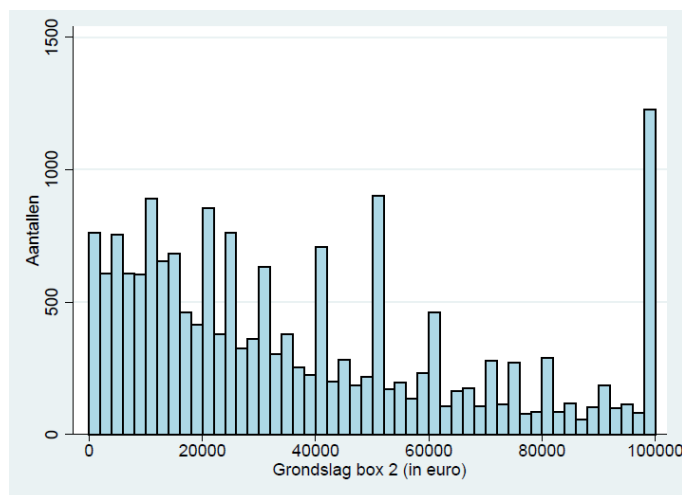
In Figuur 8.1 geven we de verdeling van de box 2-grondslag (indien positief). Pieken zijn duidelijk zichtbaar op afgeronde bedragen.¹² Deze pieken worden niet gedreven door belastingmotieven. Terwijl DGA's niet-afgeronde bedragen aangeven in box 1, kiezen zij afgeronde bedragen in box 2.

¹¹In de selectie van beleggings- en pensioen-bv's worden 5194 DGA's elk jaar waargenomen. Deze DGA's keren minder frequent winst uit: 58% in geen enkeljaar, 19% slechts eenmaal en 4% in elk jaar in deze periode.

¹²Dit verschijnsel staat in de literatuur bekend als *round number bunching*.

Tabel 8.2 Aantal observaties grondslag box 2

# obs.>0 # obs.	0	1	2	3	4	5	Totaal
1	39342	9981					49323
2	30110	5424	3604				39138
3	24168	5344	2534	1922			33968
4	25413	6736	3372	1909	1476		38906
5	30463	12744	6884	4329	2923	2440	59783
Totaal	149496	40229	16394	8160	4399	2440	221118

Figuur 8.1 Verdeling grondslag box 2 (>0, 2010)

Observaties: totaal=149.993; ≤ 0 =82,3%; >100.000 =5,0%. Interval = 2000 euro.

9 Opbrengsten box 2

We berekenen de totale box 2-opbrengsten voor de complete steekproef met alle AB-houders.¹³ Aangezien de ramingen van het ministerie van Financiën gebaseerd zijn op dezelfde variabele, zijn de verschillen tussen de kolommen in Tabel 9.1 gering.¹⁴ Opvallend zijn de fors hogere opbrengsten in 2007 door het tijdelijk lage tarief (22%), terwijl de opbrengsten in 2006 lager schijnen te zijn door een anticipatie-effect. Opmerkelijk is ook dat de grondslag stabiel blijft tussen de 0,9% en 1,1% van het bbp voor alle jaren, uitgezonderd voor de jaren 2006 (0,7%) en 2007 (2,6%).

¹³Hiermee wijken we dus af van de eerdere selectie van bv's met één DGA.

¹⁴Positieve en negatieve resultaten uit aanmerkelijk belang worden hier gesaldeerd binnen een jaar. Dit wordt beschouwd als een benadering van het effect van de verrekening van verliezen over de tijd.

Tabel 9.1 Totale opbrengsten box 2 (miljard euro)

	MinFin (a)	CPB
2004	1,4	
2005	1,3	
2006	1,0	
2007	3,4	3,5
2008	1,5	1,5
2009	1,4	1,4
2010	1,8	1,8
2011	1,9	1,9
(a) Ministerie van Financiën: Antwoorden op Kamervragen Miljoenennota 2015 (kamerstuk 22-9-2014)		

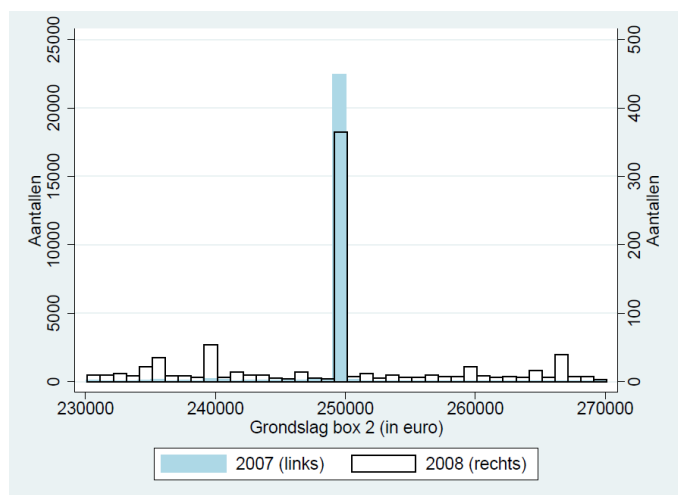
Tabel 9.2 Frequentie totale opbrengsten box 2 (volledige steekproef)

Grondslag	2007		2010	
1000 euro	Aantal	% Opbrengst	Aantal	% Opbrengst
≤0	249475	−0,7%	324553	−2,2%
0< ≤10	17195	0,5%	16325	1,0%
10< ≤20	9017	0,9%	8022	1,7%
20< ≤30	6932	1,1%	5387	2,0%
30< ≤40	5055	1,1%	3610	1,9%
40< ≤50	5597	1,7%	3435	2,3%
50< ≤60	3408	1,2%	2219	1,8%
60< ≤70	2872	1,2%	1539	1,4%
70< ≤80	2884	1,4%	1560	1,7%
80< ≤90	1918	1,0%	921	1,1%
90< ≤100	4614	2,8%	2471	3,6%
100< ≤250	41147	54,8%	6995	16,8%
>250	6118	33,0%	5405	66,9%
Totaal	356232	100,0%	382442	100,0%

De sterke reactie op het verlaagd tarief is ook af te leiden uit frequentie Tabel 9.2 van de box 2-opbrengsten. Met uitzondering van 2007, wordt het grootste deel van de belastingen betaald door AB-houders met inkomsten hoger dan 250.000 euro (67% in 2010). In 2007 echter is het aandeel van de klasse na de tariefgrens de helft kleiner, terwijl het aandeel van de klasse voor de grens meer dan drie keer hoger is.¹⁵

De sterke reactie van de AB-houders blijkt nog duidelijker uit Figuur 9.1, die de verdeling geeft rond de tariefgrens van 250.000 euro. De figuur heeft een dubbele verticale as; links staan de aantallen voor de verdeling van de grondslag in 2007 en rechts die voor 2008. In 2007 zijn haast alle AB-houders te vinden in het kleine interval voor of op de grens. Bijna 22.000 zitten precies op de grens. Dit staat in scherp contrast met de verdeling in 2008, waarin geen tariefgrens van toepassing was. De AB-houders zijn nu meer verspreid, hoewel er nog steeds een piek is op de 250.000 euro; ten slotte is dit een mooi rond bedrag. Maar het aantal eigenaren in 2008 dat rond dit bedrag zit is veel lager, het zijn er 365.

Figuur 9.1 Verdeling grondslag box 2 rond 250.000 euro (2007 en 2008)

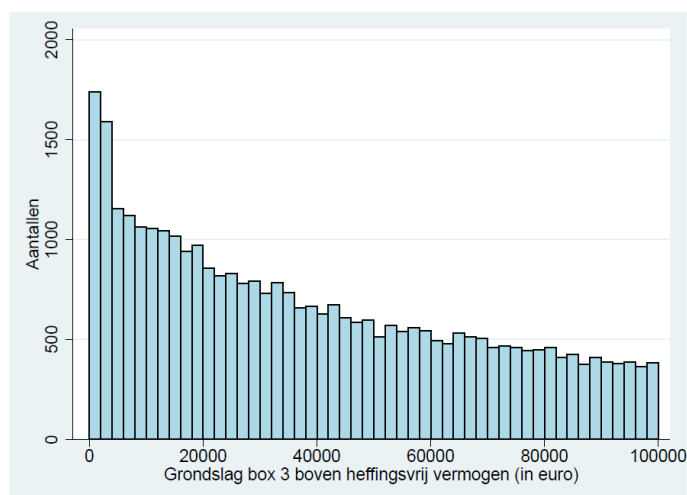
Interval 1000 euro.

¹⁵ Het negatieve aandeel van de eerste klasse bewijst dat de verrekenende verliezen relatief gering zijn.

10 Grondslag box 3

In de belastingaangifte ontbreken helaas cijfers over de grondslag van box 3 als deze niet het heffingsvrije vermogen overtreffen.¹⁶ Hierdoor kunnen wij niet het bestaan van een mogelijke piek in de verdeling net voor het heffingsvrije vermogen onderzoeken. Figuur 10.1 illustreert dat het aantal DGA's (als 100%-eigenaar) geleidelijk daalt in de box 3-grondslag.

Figuur 10.1 Verdeling grondslag box 3 (verschil met heffingsvrij vermogen > 0, 2010)

Observaties: totaal=133.510; =0:40,0%; ≥100.000=35,0%. Interval = 2000 euro.

11 Samenvatting

Het algemene beeld is dat DGA's en hun bedrijven gevoelig zijn voor fiscale prikkels. Wij vinden fiscaal gemotiveerde pieken in de verdeling van het gebruikelijk loon en de box 1-grondslag. Daarnaast hebben DGA's sterk gereageerd op de tijdelijke verlaging in 2007 van het tarief in box 2.

DGA's schijnen inkomen vooral te schuiven over de tijd door vermogen op te bouwen binnen hun bedrijf. We kunnen dynamische belastingplanning echter niet verder onderzoeken, omdat de steekproef te kort is, bijvoorbeeld, of belastingen op termijn worden ontweken door vervreemding, schenking of emigratie.

¹⁶De grondslag is berekend door het voordeel van sparen en beleggen te delen door de forfaitaire rente van 4%.

Literatuur

Chetty, R., J. Friedmann, T. Olsen en L. Pistaferri, 2011, Adjustment costs, firm responses, and micro vs. macro labor supply elasticities: Evidence from Danish tax records, *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 126: 749-804.

Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Naar een activerender belastingstelsel, Den Haag.

Devereux, M., L. Liu en S. Loretz, 2014, The elasticity of corporate taxable income: New evidence from UK tax records, *American Economic Journal: Economic Policy*, vol. 6(2): 19-53.

Harju, J. en T. Matikka, 2014, The elasticity of taxable income and income-shifting: What is real and what is not?, CESIFO Working Paper 4905.

Maire, D. le, en B. Schjerning, 2013, Tax bunching, income shifting and self-employment. *Journal of Public Economics*, 107-118.

Saez, E., 2010, Do taxpayers bunch at kink points?, *American Economic Journal: Economic Policy*, vol. 2(3): 180-212.

Appendix

Tabel A.1 Belastingstelsel

	2007	2008	2009	2010	2011
VPB - schijfgrenzen					
1e schijf	25000	275000	200000	200000	200000
Tussen-schijf	60000				
VPB - tarieven					
1e schijf	20	20	20	20	20
Tussen-tarief	23.5				
2e schijf	25.5	25.5	25.5	25.5	25
Gebruikelijk loon	40000	40000	40000	41000	41000
Box 1 - schijfgrenzen					
1e schijf	17319	17579	17878	18218	18628
2e schijf	31122	31589	32127	32738	33436
3e schijf	53064	53860	54776	54367	55694
Box 1 - tarieven					
1e schijf	33.65	33.6	33.5	33.45	33
2e schijf	41.4	41.85	42	41.95	41.95
3e schijf	42	42	42	42	42
4e schijf	52	52	52	52	52
Box 2					
Schijfgrens	250000				
Laag tarief	22				
Standaard tarief	25	25	25	25	25
Box 3					
Heffingsvrij vermogen	20014	20315	20661	20661	20785
Tarief	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

April 2015